

Óli Jacobsen

SPANSKA SJÚKAN 100 ÁR: TÁ IÐ SJÚKRAHÚS VAR Á SKÁLATRØÐ

Sjúkrahúsið á Skálatrøð, sum tað sær út í dag.

1. partur

Í hesum døgum verður næstan bara tosað um Corona, og tað er eisini ógvuliga skilligt.

Heimurin hevur verið plágaður av nógvum farsóttum. Ein av teimum er spanska sjúka, sum tók seg upp í 1918. Gongdin við sjúkuni var upp og niður, og tað var ikki fyrr enn fyrst í 1920-unum, at tað kundi sigast, at spanska sjúka var av. Men hon varð fylgd av øðrum líknandi sóttum, sum í Føroyum eisini blivu kallaðar spanska sjúkan.

Tað er vist ikki skrivað nakað serligt um sponsku sjúkuna í Føroyum. Men vit fara at gera eina roynd at lýsa nakað av hennara søgu. Í hesum coronatíðum ber illa til at sleppa til keldur á almennum stovnum. Men bløðini eru tøk á netinum. Her eru nógvar greinir og stubbar um sponsku sjúku.

Tað er áhugavert, at tey tiltøk, sum tá vórðu tikin fyrri at beina fyrri smittuni, eru ikki so ólík teimum, sum verða nýtt í dag.

Tað er eisini nógv forvitnisligt, sum kann finnast í bløðunum. Eitt er, at tað varð skipað fyrri einum serligum sjúkrahúsi fyrri hesar sjúklingar.

Søgan um sponsku sjúku

Eitt tað mest forvitnisliga við

sponsku sjúku var, at hon hevði einki við Spania at gera.

Hon byrjaði í USA fyrst í 1918 millum hermenn, sum skuldu til Europa at luttaka í 1. heimsbardaga.

Men tíðindi um sjúkuna mátti av hesi orsök dyljast sum mansmord, og bløðini í teimum sameindu londum í heimsbardaganum máttu einki nevna um hesa sótt. Spania var ikki partur av heimsbardaganum og hevði ikki sama sensur. Tá ið spanski kongurin fekk hesa sjúkuna fór sponsku bløðini at skriva um hana. Hetta var orsøkin til, at sjúkan fekk navnið "spanska sjúkan".

Spanska sjúkan gjørdist ein hervilig sótt. Tað var sagt í USA, at fólk kundu fara frísk niður í undirgrundsjarnbreytina, og tey

komu deyð upp aftur. So ógvusligt var tað kortini ikki á okkara leiðum. Sagt verður, at tilsamans doyðu 50 milliónir fólk av sponsku sjúku

Hon kom eisini til Danmarkar. Her kostaði hon 14.000 mannalív. Har doyðu 36 sjúkrasystrar og -næmingar, sum vóru smittað í sínum arbeiði.

Tað verður sagt, at sjúkan kom í bylgjum. Tað gjørdi hon eisini í Føroyum. Fleiri ferðir varð hildið, at tað var mestsum sloppið, men tá kom sjúkan aftur.

Fimta hvørt fólk í Havn fingið sjúkuna

Tað verður lítið og einki skrivað í bløðunum í Føroyum fyrr enn í oktober 1918. Tá varð sagt, at sjúkan fyrstu ferð gjørdi um seg her á landi í juli.

Í hesum coronatíðum fara vit 100 ár aftur í tíðina og greiða frá sponsku sjúku. Tað er ikki sørt, at støðan nú er nakað tann sama sum tá.

Dimmalætting skrivaði eisini í oktober, at "der er forefaldet 7.290 Tilfælde af den spanske Syge i København i sidste uge. Hospitallerne er overfyldt".

Í Dimmalætting 16. november 1918 verður skrivað:

I den sidste Ugestid er der forekommet talrige tilfælde af "den spanske Syge" her i Byen. Man kan vist nok regne med, at mindst 1/5 af Indbyggerne har været angrebne. I mange Hjem har samtlige Beboere været syge samtidig. Ved imødekommenhed fra forskellige Borgere, der har leveret Sengeklæder o.a. er Kommunen Ejendom paa Skaaletrø, som Byraadet har stillet til Dispositon, indrettet til midlertidigt Sygehus. Der er her plads til 10 Patienter, og de haardest angrebne er indlagt dels her og dels paa Hospitalet. Fysikus Heerup, der for tiden er den eneste Læge her i Byen, har været angreben af Sygdommen, men kan nu igen foretage Sygebesøg.

Sygdommen kan i det hele taget endnu ikke siges at have været særligt ondartet; i nogle tilfælde

er der tilstødt Lungebetændelse og enkelte har været hæftigt angrebne heraf.

I Gaar har den spanske Syge krævet det første Offer, idet en ung Navigator (Ole Norman Nordberg) fra Suderø afgik ved Døden som følge af denne Sygdom

Ifølge Telegram til Dimmalætting kan Epidemien i København nu betegnes som delsvist overstaaet. Teatrene, de offentlige Forlystelsesteder og en del Skoler aabnedes atter i Forgaars.

Hetta skuldi vísa seg at vera skeivt. Sjúkan stakk seg upp aftur verri enn fyrr. Kanska varð latið upp ov tíðliga.

Sjúkrahús í Konradsbrekku

Tað hevur ikki verið serliga kent, at tað var eitt sjúkrahús á Skálatrøð í sambandi við sponsku sjúku. Tá var bara "gamla hospital" við ógvuliga avmarkaðum møguleikum. Tí var neyðugt at útvega fleiri hølir. Hetta gjørdist gamla yvirlærarahúsið ovast í Gr. Kambansgøtu 21 næst við Á-handilin í Sigmundargøtu, sum upprunaliga var handil hjá Andreas W. Restorff.

Her búðu fram til 1917 Frants August Wilhelm Restorff, beiggi A.W. Restorff. Hann var sonur gamla Restorff. Hesin Frants var pápabeiggi kenda bakaran við sama navni.

Tá ið Frants doyði og konan, Bina, fór av landinum, keypti kommunan húsin, sum árið eftir bleiv sjúkrahús. Í dag hevur kommunan í leiguíbúðir hesum húsinum.

Bara ein lækni í Havn

Tann 23. novembet 1918 hevði Dimmalætting eina samrøðu við

Gamla hospital, sum í 1924 varð avloyst av Dr. Alexandrines Hospital